

ANTICORUPȚIA ÎN MEDIUL DE AFACERI

*Conflictul (de interese) de natură
constituțională*

Universul Juridic

București

-2017-

CUPRINS

Abrevieri.....	11
Cuvânt înainte.....	15
INTRODUCERE	17
INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI DE SERVICIU COMISE DE ALTE PERSOANE.....	17
<i>Comentarii</i>	<i>17</i>
Noțiunea de funcționar.....	21
<i>Comentarii</i>	<i>21</i>
Curtea Constituțională	21
<i>Comentarii</i>	<i>23</i>
Curtea constituțională	24
<i>Comentarii</i>	<i>25</i>
Jurisprudență	30
<i>Comentarii</i>	<i>33</i>
Curtea Constituțională	34
Jurisprudență	38
<i>Comentarii</i>	<i>41</i>
Luare de mită. Spălare de bani	44
Jurisprudență	44
Funcționar cu atribuții de control	48
Jurisprudență	48
RĂSPUNDEREA PENALĂ PREVĂZUTĂ ÎN CODUL PENAL	50
Infrațiuni de corupție comise de alte persoane	50
<i>Comentarii</i>	<i>50</i>
CONFISCAREA EXTINSĂ.....	52
Dreptul de proprietate privată. Averea dobândită licită	52
<i>Comentarii</i>	<i>52</i>
Jurisprudență	54
<i>Comentarii</i>	<i>57</i>
Jurisprudență	57
Curtea Constituțională	58
<i>Comentarii</i>	<i>60</i>
Trafic de influență	62
<i>Comentarii</i>	<i>62</i>
Jurisprudență	64
Infrațiuni de corupție comise de alte persoane	64
Jurisprudență	64
<i>Comentarii</i>	<i>67</i>
Jurisprudență	72
ABUZUL DE RESURSE PUBLICE.....	80
Corupția politică prin abuzul de resurse publice. Credite și subvenții	81
<i>Comentarii</i>	<i>81</i>

Schimbul de terenuri. Abuz în serviciu contra intereselor publice.....	84
<i>Comentarii</i>	84
Prescripția dreptului la acțiune. Faliment bancar.....	96
<i>Jurisprudență</i>	96

INFRAȚIUNI ASIMILATE INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE ÎN LEGEA

NR. 78/2000	100
<i>Comentarii</i>	100
<i>Jurisprudență</i>	102
<i>Comentarii</i>	102
Răspunderea penală prevăzută în Legea nr. 78 din 8 mai 2000	110
<i>Comentarii</i>	110
Valoarea comercială reală	113
<i>Comentarii</i>	113
Acordarea ilegală de credite	117
<i>Comentarii</i>	117
Credite și subvenții.....	118
<i>Comentarii</i>	118
Sfera noțiunilor de credite și subvenții, în sensul Legii nr. 78/2000	119
<i>Comentarii</i>	119
Acordarea ilegală de credite în scopul obținerii de foloase necuvenite.....	127
<i>Comentarii</i>	127

ARTICOLUL 11 DIN LEGEA NR. 78/2000	130
<i>Comentarii</i>	130
<i>Jurisprudență</i>	131

ABUZUL DE PIAȚĂ	134
Abuzul de piață	134
<i>Comentarii</i>	134
<i>Jurisprudență</i>	137
Compararea incriminărilor din art. 12 al Legii nr. 78/2000 și din art. 279 raportat la art. 245 din Legea nr. 297/2004	151
<i>Comentarii</i>	151
<i>Jurisprudență</i>	155
<i>Comentarii</i>	159
<i>Jurisprudență</i>	161

ABUZUL ÎN SERVICIU. ARTICOLUL 13² DIN LEGEA NR. 78/2000	172
<i>Jurisprudență</i>	172
<i>Comentarii</i>	172
Caracter de retribuție	178
<i>Comentarii</i>	178
Criterii distinctive la unele infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul	179
<i>Comentarii</i>	179
Plângerea prealabilă în cazul abuzului în serviciu.....	181
<i>Comentarii</i>	181
<i>Curtea Constituțională</i>	184
<i>Comentarii</i>	187
Abuz în serviciu. Persoana juridică. Participație.....	188
<i>Comentarii</i>	188

<i>Jurisprudență</i>	192
<i>Comentarii</i>	195
<i>Jurisprudență</i>	195
<i>Comentarii</i>	197
<i>Jurisprudență</i>	197
<i>Comentarii</i>	198
<i>Jurisprudență</i>	199
<i>Comentarii</i>	211
PRIN SINTAGMA „ÎNDEPLINEȘTE ÎN MOD DEFECTUOS” SE ÎNȚELEGE „ÎNDEPLINEȘTE PRIN ÎNCĂLCAREA LEGII”	212
<i>Curtea Constituțională</i>	212
Un prag valoric al pagubei, o anumită intensitate a vătămării – abuzul în serviciu	219
<i>Comentarii</i>	219
<i>Curtea Constituțională</i>	220
<i>Comentarii</i>	221
<i>Jurisprudență</i>	226
<i>Curtea Constituțională</i>	227
<i>Comentarii</i>	228
<i>Jurisprudență</i>	230
<i>Comentarii</i>	232
<i>Curtea Constituțională</i>	232
Abuz în serviciu. Decizia Curții Constituționale nr. 405/2016. Recurs în casație	235
<i>Curtea Constituțională</i>	235
<i>Jurisprudență</i>	235
<i>Comentarii</i>	236
<i>Jurisprudență</i>	241
<i>Comentarii</i>	242
CONFLICT JURIDIC DE NATURĂ CONSTITUȚIONALĂ ÎNTRE PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE ȘI GUVERNUL ROMÂNIEI	243
<i>Comentarii</i>	243
<i>Curtea Constituțională</i>	246
<i>Comentarii</i>	250
<i>Jurisprudență</i>	250
DISPOZIȚIILE ART. 301 C. PEN.	253
<i>Comentarii</i>	253
CONFLICT DE INTERESE	257
<i>Comentarii</i>	257
<i>Jurisprudență</i>	257
<i>Comentarii</i>	259
<i>Jurisprudență</i>	261
<i>Comentarii</i>	264
<i>Jurisprudență</i>	272
<i>Comentarii</i>	289
<i>Jurisprudență</i>	289

<i>Comentarii</i>	290
<i>Jurisprudență</i>	293
Incrimınarea conflictului de interese în mediul privat.....	294
<i>Comentarii</i>	294
<i>Curtea Constituțională</i>	296
<i>Comentarii</i>	299
Conflictul de interese. Contracte.....	300
<i>Jurisprudență</i>	300
<i>Comentarii</i>	305
Obținerea de fonduri comunitare – înșelăciune sau uz de fals	309
<i>Comentarii</i>	309
PROTECȚIA INTERESELOR FINANCIARE ALE UNIUNII EUROPENE	312
Protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene, combaterea fraudei	312
<i>Comentarii</i>	312
Prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, achiziții, situații urgente și extraordinare	313
<i>Comentarii</i>	313
<i>Curtea Constituțională</i>	317
<i>Jurisprudență</i>	318
<i>Comentarii</i>	321
Articolul 18 ¹ alin. (1).....	321
<i>Jurisprudență</i>	321
Răspunderea managerilor, directorilor sau administratorilor societăților	324
<i>Comentarii</i>	324
<i>Jurisprudență</i>	327
LEGEA NR. 31/1990 PRIVIND SOCIETĂȚILE	330
<i>Comentarii</i>	330
<i>Jurisprudență</i>	336
Folosirea cu rea-credință a bunurilor societății	339
<i>Jurisprudență</i>	339
Folosirea creditelor în alte scopuri.....	343
<i>Jurisprudență</i>	343
Bancruta frauduloasă.....	346
<i>Jurisprudență</i>	346
Evaziune fiscală. Spălare de bani.....	352
<i>Comentarii</i>	352
<i>Jurisprudență</i>	363
Grupul de interes economic.....	367
<i>Comentarii</i>	367
RĂSPUNDEREA PENALĂ PREVĂZUTĂ ÎN LEGEA NR. 161/2003	370
<i>Comentarii</i>	370
Natura juridică a raporturilor dintre administratori și societate	373
<i>Comentarii</i>	373
Drepturile speciale de reprezentare și de administrare	374
<i>Comentarii</i>	374
Obligațiile și răspunderile administratorului	376
<i>Comentarii</i>	376

Măsuri de remediere și sancțiuni prevăzute în legea bancară, Legea nr. 58/1998 și în O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului	378
<i>Comentarii</i>	378
CUMPĂRARE DE INFLUENȚĂ	381
<i>Comentarii</i>	381
<i>Jurisprudență</i>	382
<i>Comentarii</i>	395
Și încă un trafic de influență	410
<i>Comentarii</i>	410
Bursa din Sibiu, tranzacții greșite	417
<i>Comentarii</i>	417
ANEXE	428
Anexa I. Convenția civilă privind corupția	428
Anexa II. Lege pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003	431
Anexa III. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției	432
Anexa IV. Convenția penală privind corupția	450
Anexa V. Legea nr. 78 din 8 mai 2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție	456
Anexa VI. Profesor din comisia Kovesi face praf protestele: Ordonanțele sunt bune, civilii vor să agite masa de IYI (<i>intellectuals Yet Idiots</i>)	464
BIBLIOGRAFIE	467

ABREVIERI

alin.	alineat
<i>apud</i>	citat după
AMPOSDRU	Autoritatea de Management Program Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
ANAP	Agenția Națională de Achiziții Publice
ANEVAR	Asociația Națională a Evaluatorilor din România
ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
art.	Articol
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BNR	Banca Națională a României
B. Of.	Buletinul Oficial
BJ	Buletinul jurisprudenței
c.	contra, împotriva
C. Ap.	Curtea de Apel
CAEN	Clasificarea activităților din economia națională
Cas. II	Înalta Curtea de Casație și Justiție, secția a II-a
C. Cass	Curtea de casație franceză
C. civ.	Codul civil
C. com.	Codul comercial
CD	Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem
CCR	Curtea Constituțională a României
CEDH	<i>Cour Européenne des Droits de l'Homme, European Court of Human Rights</i>
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
<i>cf.</i>	<i>confer</i>
C. fisc.	Codul fiscal
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
col.	Colegiu
Convenție	Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
C. pen.	Cod penal
C. pen. anterior	Codul penal din 1969
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. fisc.	Codul de procedură fiscală
C. pr. pen.	Codul de procedură penală
C. pr. pen. anterior	Codul de procedură penală din 1968
CRJ	Centrul de Resurse Juridice
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CSSPP	Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private

<i>Culegere</i>	<i>Culegere de decizii</i> a curții de apel, tribunalului, respectiv, Curții Supreme de Justiție
dec. (civ./pen.)	decizia (civilă/penală)
dos.	Dosarul
ed.	ediția
Ed.	Editura
FEN	fonduri externe nerambursabile
FSE	Fondul Social European
GRECO	Grupul Statelor împotriva Corupției
H.G.	Hotărârea Guvernului
<i>ibidem</i>	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
<i>idem</i>	același, la fel, tot așa
ISPA	<i>Instrument Structural</i> de Pre-Aderare
IVS	Standarde internaționale de evaluare
lit.	litera
JN	Revista „Justiția Nouă”
JOCE	<i>Le Journal Officiel de l'Union Européenne</i>
Jud.	Judecătoria
M. Of.	Monitorul Oficial al României
n.n.	nota noastră
O.G.	Ordonanța de Guvern
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
PAAP	Programul anual al achizițiilor publice
PFA	persoane fizice autorizate
PHARE	<i>Pologne et Hongrie – Aide à Restructuration Economique</i>
PL-x	proiect de lege
pct.	punctul
pen.	penală
pp.	paginile
rap.	raportat
RDC	Revista de drept comercial
RDP	Revista de drept penal
RRD	Revista română de drept
RA	Regie Autonomă
S. (pen./civ./mil.)	Secția (penală/civilă/militară)
SAPARD	<i>Special Accesion Programme for Agriculture and Rural Development</i>
sent. (pen./civ.)	sentința (penală/civilă)
s.n.	sublinierea noastră
<i>sqq.</i>	și următoarele
SSIF	Societate de servicii de investiții financiare
<i>supra</i>	mai sus
ș.a.	și alții (altele)

t.	tomul
Trib.	Tribunalul
Trib. jud.	Tribunalul județean/județului
Trib. reg.	Tribunalul regional/regiunii
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
UNJR	Uniunea Națională a Judecătorilor din România
V.	A se vedea
vol.	volumul

CUVÂNT ÎNAINTE

*Plecând de la evidența cadrului juridic, coerent și perfect aplicabil, nu putem să nu remarcăm puținătatea jurisprudenței în raport de realitatea zbaterii vădite a grupurilor de presiune în a-și urmări interesele private – exprimate mai mult politic și, indirect, și de ultimă instanță, economic. Iese în relief astfel implicarea mult prea restrânsă a mediului de afaceri în a-și urmări în mod transparent **interesele legale prin mijloace judecătorești**, așteptând, parcă, mișcarea, manifestarea legiuitorului.*

Corpul legiuitor se înfățișează ca purtător de cuvânt al unor manopere particulare; chiar dacă acestea nu sunt, neapărat, de natură obscură, lipsa de transparență și de dezbatere caracterizează viața publică a cetății ca fiind cel puțin minimală.

Concluzia ne conduce la un conglomerat caracterizat prin lipsa de participare vădită a mediului cetățenesc, la o fractură gravă a societății, conturând cel puțin un trist dezinteres național, pe care îl percepem ca fiind periculos pentru a marca locul și rolul nostru la nivel european.

În susținerea celor de mai sus am avut în vedere jurisprudența – în special aceea a Curții Constituționale –, actele normative și doctrina de până la 1 noiembrie 2017.

Autorul

INTRODUCERE

„Marile companii de stat se pot implica în proiecte uriașe. Însă când companiile private fac același lucru, mai ales dacă intră în competiție cu statul, necazurile se țin lanț.”¹

INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE ȘI DE SERVICIU COMISE DE ALTE PERSOANE

Comentarii

➤ **Corupția constituie o amenințare pentru democrație, pentru supremația dreptului, echității sociale și a justiției, erodând principiile unei administrații eficiente, subminând economia de piață și punând în pericol stabilitatea instituțiilor statale.**

Percepția este aceea că fenomenul corupției în România a ajuns în cea mai gravă formă, cunoscută în literatura de specialitate drept „capturarea, captația statului”.

Este vorba despre instituții care funcționează în favoarea unor grupuri de interese care au legătură cu politicul, afacerile (prin lipsa concurenței) și media.

S-a dus vorba că, referindu-se la corupția și hoția din țara noastră, Iliia Ehrenburg, dar și Vișinski, repetați de comandantul sovietic din Iași, ar fi spus: „Ăștia nu aparțin unei națiuni, ci unei profesii”².

Grupurile de putere, clientelele politice sunt produsul acestor ani de tranziție **care controlează oligarhic resursele** și reprezintă tot atâtea **grupuri de presiune**.

În orice regim, chiar și în cel totalitar, grupurile informale sunt organizate pentru a proteja interese și afaceri.

Centrul de Resurse Juridice a lansat la 27 februarie 2013 proiectul „*Etica și conformitatea în mediul de afaceri românesc*”, implementat în colaborare cu Ambasada Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în România și Camera de Comerț și

¹ D. Agemoglu, J.A. Robinson, *De ce eșuează națiunile. Originile puterii, ale prosperității și ale sărăciei*, Ed. Litera, 2016, p. 438, folosind cuvintele unui economist chinez.

² Pomeniți de Milovan Djilas, în *Conversații cu Stalin*, Ed. Corint, 2015, pp. 180-181.

Industrie din România. Proiectul are ca obiectiv consolidarea mediului de afaceri din România, prin promovarea conformității și a eticii în afaceri. Scopul său a fost de a informa și de a sensibiliza comunitatea de afaceri cu privire la standardele de etică în afaceri și conformitatea legală.

➤ În 2013, în cadrul proiectului CRJ, a fost realizat un studiu pe teme de etică și conformitate, care a vizat companii private și publice. O mie de companii dintre cele mai mari după numărul de angajați și cifra de afaceri anuală au fost rugați să completeze un sondaj online, dar **numai 22 de companii au răspuns**. Dintre respondenți, 66% erau societăți cu capital străin. Dintre companiile intervievate:

- 68% aveau un cod/ghid intern de etică în afaceri (sau aplicau un cod/ghid intern de etică în afaceri stabilit la nivelul grupului de firme din care face parte), diferit de regulamentul de ordine interioară,
- 38% aveau un departament de etică și conformitate sau există o persoană desemnată să asigure funcția de ofițer de etică și conformitate,
- 77% aveau proceduri prin care să fie prevenită mita,
- 75% aveau proceduri prin care să fie prevenite conflictele de interese,
- în 36% au avut loc în 2012 cel puțin un curs de etică pentru angajați sau manageri,
- 68% aveau mecanisme interne prin care angajații pot sesiza anonim incidentele de natură etică, corupție sau conflicte de interese.

Fiecare dintre elemente a fost considerabil mai frecvent în rândul companiilor cu capital străin, comparativ cu companii cu capital românesc¹.

Complicitatea dintre unele grupuri politice și de afaceri este cheia succesului economic în societățile în tranziție. Acolo unde **societatea civilă este relativ slabă**, iar **statul, captiv al grupurilor oligarhice, este lipsit de autoritate** – chiar dacă formal controlează resursele –, **politica** nu mai asigură tuturor aceleași mijloace de influență, ci **avantajează grupurile de putere economică**.

În domeniul achizițiilor, o autoritate contractantă este capturată dacă, din totalul contractelor de peste 1 milion euro, proporția atribuită de către aceasta pe an către un singur ofertant depășește 50% în condițiile în care acea autoritate a oferit cel puțin 3 contracte în acel an. În mod evident, aceasta e doar captura pe față. Sub pragul de 1 milion de euro sau într-o formă mai subtilă pot exista multe alte contracte preferențiale².

➤ Iar când statul este capturat, simplele articole din legi nu sunt de ajuns, pentru că pur și simplu statul nu funcționează pentru a le aplica nediscriminatoriu³.

Corupția, în sens larg, ca și corupția penală, în special, ține de **abuzul de putere** și de incorectitudinea în luarea unei decizii la nivel public.

În esență, corupția reprezintă utilizarea abuzivă a **puterii publice** în scopul obținerii, pentru sine ori pentru altul, a unui câștig necuvenit implicând:

- abuzul de putere în exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- anomia;
- fraudă (înșelăciunea și prejudicierea unei alte persoane sau entități);
- utilizarea fondurilor ilicite în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale;
- favoritismul;

¹ Raport final privind implementarea SNA 2012-2015, <http://www.just.ro/strategii-si-politici/strategii-nationale>.

² Raport anual de analiză și prognoză – România 2016, <http://sar.org.ro>, cu Recomandări cu privire la sistemul electronic al achizițiilor publice, pp. 53-55.

³ C. Ghinea, *Când corupții chiar există*, în „Dilema Veche” din 25 noiembrie 2004. Autorul greșește însă acolo unde vede instituții extraordinare, în loc de instituții speciale, așa cum este Direcția Națională Anticorupție.

- instituirea unui mecanism arbitrar de exercitare a puterii în domeniul privatizării sau al achizițiilor publice;

- conflictul de interese (prin angajarea în tranzacții sau dobândirea unei poziții ori a unui interes comercial care nu este compatibil cu rolul și îndatoririle oficiale).

Corupția și abaterile profesionale din cadrul sistemului judiciar subminează, la rândul lor, independența judiciară și afectează grav încrederea opiniei publice în sistemul judiciar¹.

Ceea ce percepem noi sunt doar condițiile de manifestare ale fenomenului, și nu cauza însăși.

Dezbaterile despre corupție orientează eforturile către rolul central al statului în sancționarea actelor de corupție. La nivelul particular, corupția generalizată „neutralizează vinovăția individuală”².

Dar puniția, oricât de utilă, este doar o componentă a sistemului antifraudă, întrucât nepedepsirea transformă fapta într-una acceptată – nu legitimă, dar social acceptată (ca preț).

Asprimea sancțiunii nu a dus niciodată la eliminarea sau restrângerea fenomenului infracțional, oricât de vast ar fi aparatul represiv.

În loc să ne îndreptăm spre cauze, disimulăm, mai mult sau mai puțin conștient, prin discurs.

Există pericolul de a ocoli obiectivul real al acțiunii, în combaterea adversarului, în promovarea unor grupuri de interese.

Pentru noi, de esența fenomenului nu este elementul periferic, așa cum îl definim noi, ci starea și nivelul de dezvoltare socială. Eroarea de raționament constă în aceea că o analiză științifică trebuie să plece de la regimul legal al proprietății.

Mai înainte de a privatiza trebuia să restituim în *integrum* proprietatea. Mai întâi trebuia restabilit dreptul de proprietate, nu redistribuit. Capturarea statului apare într-o etapă ulterioară privatizării, viciind sistemul.

O concluzie valoroasă a unei asemenea abordări constă totuși în recunoașterea caracterului ilegal al sistemului corupt. Această deducție este umbrată totuși de justificarea caracterului inexorabil al corupției postcomuniste. Credem că este un fals fatalism, dacă nu se transformă într-un mesaj politic.

Piața însăși ar trebui să rezolve conflictul, chiar dacă sistemul rămâne viciat *ab initio*. În principiu, dreptul de decizie, trecând din mâinile comenzii politice, prin descentralizare, în mâna invizibilă a pieții, ar trebui să fie soluția ideală.

Asistăm însă la o perpetuare a unui mecanism corupător. Un exemplu este, în această etapă ulterioară de evoluție, acordarea la nivel normativ a ajutoarelor, creditelor nerambursabile, a subvențiilor, fără a legifera mai întâi un criteriu obiectiv, universal valabil, în care fiecare agent economic, indiferent de forma capitalului, să aibă o poziție de plecare egală. Astfel, criteriul concurențial al pieții fiind ocolit, ilegalitatea sistemului juridic poate naște corupția. Acesta este actualul stadiu al evoluției societății românești.

În consecință, fără definirea corupției ca fenomen social, orice demers al procurorului, al justiției în genere, este sortit a fi derizoriu prin limitarea sa la, cel mult, corupția mică și mijlocie.

¹ Document de lucru al Serviciilor Comisiei Românie: *Raport tehnic care însoțește documentul Raport al Comisiei către Parlamentul european și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare*, <http://eur-lex.europa.eu/legal>. Din perspectivă istorică, observăm că titlul Secțiunii a V-a, „Abuzul de putere”, a Codului penal antebelic a fost înlocuit cu „Abuzul în serviciu”, pentru a se pune de acord titlul Secțiunii cu denumirea infracțiunii.

² C. Ghinea, *Eu votez DNA!*, Humanitas, 2012, p. 107.

Fenomenul corupției este **cvasi-instituționalizat**, astfel încât nu se poate combate pur și simplu, oricâte instituții noi s-ar înființa. De aceea, premisa de la care trebuie să se plece constă în obținerea unei stabilități economice, a **consolidării unei economii funcționale de piață**, în democratizarea întregii vieți sociale; mecanismul va funcționa prin **influența asupra mediului** în care se manifestă corupția.

PNA a fost înființat în anul 2002 prin O.U.G. nr. 43 din 4 aprilie 2002 ca fiind un parchet specializat în combaterea corupției, la nivel înalt și mediu, o entitate juridică de sine stătătoare¹.

Media a remarcat că, astăzi, DNA rămâne, prin toate trăsăturile sale, una dintre cele mai cumpănite instituții de forță din România democratică. Instituțiile sunt indispensabile în orice democrație pentru apărarea statului, dar fenomenul **amestecului brutal de forță** în viața noastră social-politică a devenit realitate în ultimii 12 ani, de o rară gravitate, prin folosirea unor **mijloace nedemne obscure** pentru realizarea scopurilor, ducând la încălcarea drepturilor omului în numele unor pretense țeluri înalte: lupta împotriva corupției, securitatea națională².

➤ Deși a reprezentat o etapă nouă într-o nouă viziune strategică în lupta anti-corupție, a fost considerat ca fiind un exemplu de ineficiență, ajungând ca aproape 90% din cazurile instrumentate să primească „neînceperea urmăririi penale”³. Deși fusese declarat ca fiind orientat pe lupta împotriva **corupției la vârf**, competența sa nu acoperea elita politică a țării, o sferă care s-a dovedit deosebit de furnizoare de producătoare de insatisfacții.

Potrivit art. 72 din Constituție⁴, în care era reglementată imunitatea parlamentară, urmărirea și trimiterea în judecată penală a deputaților și senatorilor se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, iar competența de judecată a parlamentarilor aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Prin decizia nr. 235 din 5 mai 2005⁵, Curtea Constituțională, în urmă sesizării făcute de un grup de parlamentari, constată că prevederile art. 1 pct. 2 din Legea privind

¹ V., de exemplu, C. Ghinea, *Eu votez DNA!*, dialog cu L. Ștefan sau D. Morar, Ed. Humanitas, 2012, p. 162, respectiv, pp. 95-96.

² <http://www.cristoiublog.ro/gindul-de-marti-3-ianuarie-2017>, cu comentariile. Adina Anghelescu-Stancu, *Prioritatea anului 2017: separarea apelor între Servicii și Justiție!* – <http://www.luju.ro/opinii/editorial>, 31 decembrie 2016.

³ <http://adevarul.ro/news/eveniment/cine-infiinta>. Rezultatele PNA, de la înființarea sa, în 2002, și până în 2005, erau oricum minore, în ciuda lansării somptuoase și a promisiunilor oamenilor politici de la acea vreme, dar lăsarea Parchetului Anticorupție fără competența de a mai cerceta politicieni lărgea periculos de mult ochiurile năvodului cu care se spera prinderea peștilor mari și, mai grav, însemna încălcarea unuia dintre angajamentele luate în fața Uniunii Europene (M. Stancu, *Provocarea DNA*, <http://www.revista22.ro/>, 31 august 2007).

⁴ Constituția din 21 noiembrie 1991, M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003. Modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, M. Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicată de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constituție, cu reactualizarea denumirilor și dându-se textelor o nouă numerotare (art. 152 a devenit, în forma republicată, art. 156). Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003 a fost aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003 și a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în M. Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României. Constituția României, în forma inițială, a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicată în M. Of. nr. 233 din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991.

⁵ Dec. CCR nr. 235 din 5 mai 2005 privind sesizarea de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 pct. 2 din Legea privind aprobarea O.U.G. nr. 103/2004 pentru modificarea O.U.G. nr. 43/2002 privind Parchetul Național Anticorupție, cu referire la art. 13 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 43/2002, M. Of. nr. 462 din 31 mai 2005. Cu opinia separată a doi judecători, în care se susține că interpretarea sistematică a Constituției conduce la concluzia că nominalizarea prevăzută de art. 72 alin. (2) din Constituție nu exclude posibilitatea ca urmărirea penală și trimiterea în judecată a deputaților și senatorilor pentru infracțiuni de corupție să se efectueze de către Parchetul Național Anticorupție care, și acesta este, în termenii O.U.G. nr. 43/2002 și ai Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, un „parchet pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție”.

aprobarea O.U.G. nr. 103/2004 pentru modificarea O.U.G. nr. 43/2002 privind Parchetul Național Anticorupție, cu referire la art. 13 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 43 din 4 aprilie 2002 privind Parchetul Național Anticorupție, prin care se stabilește că sunt de competența Parchetului Național Anticorupție infracțiunile prevăzute în Legea nr. 78/2000, cu modificările și completările ulterioare, comise de către deputați și senatori, sunt neconstituționale.

Între octombrie 2005 - martie 2006, parchetul a fost denumit Departamentul Național Anticorupție.

Amintim aici că ministerul public este organizat **sub autoritatea** ministrului justiției, și nu **în cadrul** Ministerului Justiției. Aceasta înseamnă, pentru ministrul justiției, dreptul de a da dispoziții de factură administrativă în vedere respectării și aplicării legii. Dreptul de a cere informări și de a da îndrumări, potrivit competenței. Ministerul Public este parte a autorității judecătorești, iar faptul că procurorii își desfășoară activitatea sub autoritatea ministrului justiției nu califică Ministerul Public ca fiind o instituție publică a cărei activitate s-ar afla sub control parlamentar¹.

Principiul subordonării ierarhice, specific Ministerului Public, nu contravine principiului constituțional **al imparțialității** și nu este de natură să îl împiedice pe procuror să fie imparțial, întrucât în sistemul nostru juridic, la fel ca în toate sistemele în care funcționează instituția Ministerului Public, procurorul este liber să prezinte instanței de judecată concluziile pe care le considera întemeiate potrivit legii și ținând seama de probe administrate în cauză².

▼ *Noțiunea de funcționar*

Comentarii

➤ Prin Hotărârea nr. 1 pronunțată în ședința din 12 decembrie 2013, Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite a trimis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 5 și art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative și a dispozițiilor articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253¹ C. pen., lege prin care se instituiau veritabile cauze de impunitate a Președintelui României, a deputaților și senatorilor³.

Curtea Constituțională

➤ Dispozițiile art. 147 C. pen. actual⁴ prevăd că „(1) Prin «funcționar public» se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referă

¹ Dec. CCR nr. 924 din 1 noiembrie 2012, M. Of. nr. 787 din 22 noiembrie 2012.

² Dec. CCR nr. 575 din 7 iunie 2007, M. Of. nr. 464 din 10 iulie 2007 și nr. 1273 din 12 octombrie 2010, M. Of. nr. 788 din 25 noiembrie 2010. Controlul nu presupune posibilitatea substituirii.

³ PL-x nr. 680/2011 și, respectiv, PL-x nr. 467/2012. La revenire, în Parlament, la 17 februarie 2016, punctul de vedere al Guvernului, este negativ (cu nr. 1263 din 15 februarie 2016, la pct. 9). V. evoluția procesului legislativ pe <http://www.cdep.ro>.

⁴ Dec. CCR nr. 2 din 15 ianuarie 2014 cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 5 și art. II pct. 3 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative și a articolului unic din Legea pentru modificarea art. 253¹ C. pen., M. Of. nr. 71 din 29 ianuarie 2014. V. și Dec. CCR nr. 3/2014, în același loc.

art. 145. (2) Prin «funcționar» se înțelege persoana menționată în alin. (1), precum și orice salariat care exercită o însărcinare în serviciul unei alte persoane juridice decât cele prevăzute în acel alineat.” Din coroborarea celor două articole ale Codului penal rezultă că funcționar public este acea persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei autorități publice, instituții publice sau al unei instituții sau altei persoane juridice de interes public.

Semnificația noțiunii de funcționar public din dreptul penal nu este echivalentă cu cea de funcționar din dreptul administrativ

Potrivit legii penale, **noțiunile de „funcționar public” și de „funcționar” au un înțeles mai larg decât acela din dreptul administrativ, datorită atât caracterului relațiilor sociale apărute prin incriminarea unor fapte socialmente periculoase, cât și faptului că exigențele de apărare a avutului și de promovare a intereselor colectivității impun o cât mai bună ocrotire prin mijloacele dreptului penal; în legea penală, funcționarul este definit exclusiv după criteriul funcției pe care o deține sau, cu alte cuvinte, dacă își exercită activitatea în serviciul unei unități determinate prin legea penală, supus unui anumit statut și regim juridic.**

Așa fiind, legea penală face trimitere la noțiunea de „autorități publice”, care, potrivit dispozițiilor Titlului III din Constituția României, are în sfera sa de cuprindere, pe lângă organele administrației publice (centrale de specialitate și locale), și Parlamentul, Președintele României, Guvernul, precum și autoritatea judecătorească (instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii).

Cu privire la noțiunile juridice în discuție, noul Cod penal prevede în partea generală, Titlul X – „Înțelesul unor termeni sau expresii în legea penală”, următoarele: – Art. 175: „(1) Funcționar public, în sensul legii penale, este persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație: a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești; b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură; c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat ori al unei persoane juridice declarate ca fiind de utilitate publică, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia. (2) De asemenea, este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.”; – Art. 176: „Prin termenul public se înțelege tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridice care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică.” Dispozițiile noului Cod penal nu mai cuprind noțiunea de „funcționar”¹.

¹ Condițiile unui serviciu public:

- satisfacerea cerințelor membrilor societății;
- înființarea lor să se facă prin acte de autoritate;
- activitatea se desfășoară în realizarea autorității publice, personalul lor având, în principal, calitatea de funcționar public;
- sunt persoane juridice, cu toate drepturile și obligațiile specifice acestora;
- mijloacele materiale sunt asigurate fie prin subvenții bugetare, fie din venituri proprii.

Serviciile publice poartă denumiri diferite: agenții, administrații, secretariate, institute, secții, oficii, spitale, școli, regii autonome, societăți etc. În ședința din 15 martie 2017, ICCJ – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală stabilește că profesorul din învățământul preuniversitar de stat are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a C. pen. (Dec. nr. 8, dos. nr. 129/1/2017, <http://www.scj.ro>).